

que non esset formaliter terra, & sic falsa esset illa propositio pulsus...

Resp. primum argum. tangere difficultatem illam, quot elementa...

37. Dicitur tamen unum mixtum posse ex alio mixto generari, ut patet...

38. Contra 2. concl. arg. ex Gen. 48. ubi dicitur per mixtionem calidi...

39. Contra ut. argum. Thomistae, si forma mixti virtualiter continet...

40. Secundum probari solet ex sensu tactus, quod ex 2. de An. 11. 8. judicatur...

neg. assumptum, semper enim natura via generationis procedit ab imperfecto...

QUESTIO IV.

De Temperamento mixtorum.

40. Certum est ex dictis disp. 3. q. ult. quamlibet formam mixid non exposcere...

41. Temperamentum igitur, sive complexio est primum qualitatum lymerica...

42. Primum temperamentum scilicet aequale ad pondus, erit velut species atoma...

43. Secundum probari solet ex sensu tactus, quod ex 2. de An. 11. 8. judicatur...

dei mixtae possunt differre in excessu intra tamen latitudinem illam, quapropter...

43. Dicitur enim, dari de facto octo temperamenta difformia, nec repugnare...

44. Secundum pars, quod non repugnet temperamentum uniforme, colligitur ex Scot. 2. d. 1. 3. ad 4. prim. & d. 1. 9. A. & 2. d. 1. 6. supra A. & 4. d. 4. 9. q. 2. B. quibus in locis...

45. Secundum probari solet ex sensu tactus, quod ex 2. de An. 11. 8. judicatur...

46. Diximus non repugnare hoc temperamentum, quia quod dicitur de facto...

47. In oppos. arg. ex Arel. ostendendum omnia mixta esse frigida; tum quia...

quandam aequalitatem physicam, hoc est parum excedentem quatuor gradus...

46. Diximus non repugnare hoc temperamentum, quia quod dicitur de facto, non est...

47. In oppos. arg. ex Arel. ostendendum omnia mixta esse frigida; tum quia tria sunt...

Resp. ad 1. assumptum esse falsum ex disp. 1. q. 6. art. 7. aer enim est calidus...

tem, unde frigidiora apparent. Ad 4. ex Angello cit. quod potest fieri a calore digello, seu mixtio humidi, & licet, sed deinde potest venire frigus expellens calorem, & congelans materiam illam, in qua prædominatur. Vel dicitur, quod ad hoc ut fiat digello, non opus est calorem quoad intentionem excedere frigus, sed satis est, quod æque, licet non in tanta intentione, ut mox dicemus. Ad 5. patet quod quod scilicet putredo fit a calore ambientis non innato, & connaturali.

48 Secundu arg. contra 2. partem, quod non deitur temperamētum uniforme, quia in omni mixtione debet dari elementum prædominans, quia actio non debet nisi ex proportione maioris inæqualitatis ex d. 2. q. 1. art. 2. ergo omne mixtum semper assimilabitur elemento prædominanti, nam quando plures cause ad eundem effectum concurrunt, si una est potentior, & prædominans, effectus magis assimilatur illi, quam illis, & per consequens nequit mixtum esse uniformiter temperatum. Si dicatur cum Ruvio posse elementa misceri, absque quod unum alteri prædominetur, quia quod est activius, potest applicari in minori quantitate, & minus activum in majori mole, & densitate, ita ut ex hoc capite fiat compensatio. Contra, inflant Complut. quia facta adhuc tali applicatione si unum elementum non prævalet, nulla esset actio, & consequenter nec mixtio, sequi prob. quia actio semper debet a proportione maioris inæqualitatis provenire. Tum 2. nequeunt duo contraria instrumenta esse æqualeiter convenientia eidem formæ quæ se se impediant, & collentur actio, sed qualitates primæ sunt instrumenta substantialis formæ, ergo nequeunt in gradu æquali illi convenire. Tum 3. si gradu æquali applicentur qualitates illæ, adhuc temperamētum non esse æquale ad pondus, quia una esset activior, scilicet calor, & consequenter erit temperamētum difforme in activitate; si verò æquantur quoad activitatem, iam minus activa esset intensior in gradu, ergo semper erit temperamētum difforme, non enim sufficit compensatio, quod scilicet minus activa fit in majori mole, vel densitate; Etenim ut diximus d. 2. q. 1. art. 1. major moles, vel densitas non arguit intensivè virtutem activam agentis, ideoque semper erit difformis in activitate.

Resp. si argum. valeret, iam nulla esset reactio; quo propter negamus, cum elementa æqualeiter applicentur, nullam intervenire actionem, adhuc enim tunc est proportio maioris inæqualitatis potentie ad vivæ. gr. caloris supra potentiam resistivam formalem frigoris, inter quas potentias debet fieri comparatio ex d. d. d. d. d. 2. num. 1. 7. & seq. negamus tamen consequ. quod elementum illud, si ve calor absolute debet dici prædominans, quia adhuc frigus secundum suam activam virtutem excedit potentiam resistivam caloris, & sic est utroque compensatio, tum quia elementa, cum sunt æqualeiter temperata, non agunt, sed ante temperamētum. Ad 2. neg. major cum probatione, quia sicut qualitates illæ atemperatae faciunt unum principium activum medium, ita possunt concurrere ad actionem medium; alii dicunt, quod cum æqualeiter equalitatem flat inæqualitas inclinationis formæ; ita formæ sit magis determinata ad agendum hæc qualitate, quam illa. Ad 3. concedimus non posse dari temperamētum uniforme in gradu, & activitate simul, sufficit, quod detur in uno istorum, quia si est in gradu, excessus activitatis compensatur per excellum resistivam formalis in opposita qualitate; & quævis moles, & densitas non intendunt activitatem, valde tamen havant ad actionem, ut ibi diximus.

49 Tertio ad idem, quod nequeat hoc temperamētum in homine reperiri, prob. quia omnis operatio vivi a calido, & humido perit, scilicet spiritus, & sanguine, aut aliquo proportionabili; & quælibet pars vivi in se convertit alimentum, quæ conversio fit actione calor ex 2. de An. 50. ergo in qualibet parte viva prædominatur calor quibus accedit, quod ait Arill. in lib. de Morte, & Vita c. 1. quod vita sit permansio calidi, & mors caloris extinctio; & lib. de Long. & Brevi. cap. 2. animal esse natura calidum, & humidum, unde quantum homo ad senectutem accedit, tantum calor, & humidum decrevit, & augetur frigus, & sic fit. Tum 2. perfectiori animali qualis est homo, perfectius debetur temperamētum, temperamētum uniforme est imperfectius, ergo, & c. min. prob. quia Arill. sect. 5. probl. 22. corpora ad æqualem temperata facile inclinant in morbis, facillique curantur, ad inæqualitatem verò temperata non facile infirmantur, nec facile curantur, ergo si corpora uniformiter temperata facile infirmantur, hoc temperamētum erit imperfectius. Tandem hoc corpus haberet temperamētum æquale ad pondus secundum gravitatem, & levitatem, quia gravitas, & levitas ex mixtione primarum qualitatum proveniunt, quod est falsum, ergo. & c. falsitas patet, primo quia nullum locum naturale habebat, hic enim maximè esset locus medius inter aquam, & aerem, qui tamen nequit esse, nam aer, & aqua sunt in media, & superficies concava aeris est locus naturalis aque; tum quia si illud corpus a proprio loco extraheretur, non haberet virtutem intrinsecam motus ad locum naturalem, quia gravitas, & levitas propter æqualem motum se impediant, & tandem quia Arill. 1. de Cælo 7. absolute ait, mixtum moveri a predominantem elemento, ergo non reperitur mixtum aliquod, in quo gravitas, vel levitas non prævalet, & consequenter etiam elementum.

50 Resp. ad 1. concedimus actionem vitæ perfici a calido, & humido, non tamen necessariò excedentibus frigidum, & sic cum, nam calor naturalis, cuius virtute fit digello, est complexio quædam, seu alteratio qualitatum convenientium substantialis formæ; quæ atemperatio, licet quandoque sapiat plus frididi, quam calidi,

digerit tamen vi calidi, quo habet, unde conversio sanguinis in lacã mamillis facta fit à complexione naturali mamillarum, quæ sanguini comparatæ sunt frigidæ, idem de conversione sanguinis in spiritus animales à cerebro facta dicendum; concedimus igitur actiones vitales præcipue in calido, & humido consistere, & ut plurimum excedere, non tamen in omnibus, nam formice, turtures pices, salamandra, papaver, cicuta, mandragora, & alia à frigido dominantur; vivens igitur dicitur esse natura calidum, & humidum comparatum sibi ipsi mortuo, & extincto, non absolute, nisi ut in plurimum, & secundum omnes partes simul sumptas. Ad 2. major, vel minor temperamētum perfectio attendi debet præcipue, ex hoc, quod inferit perfectiori, vel imperfectiori operationi, quare parum refert, quod sit temperamētum uniforme, vel difforme, quod facillè, vel difficultè acquiritur, & deperditur, cum igitur ad leniorem tactus perfectissimum requiratur temperamētum uniforme, & hæc operatio excellit in homine, idcirco temperamētum illud homini natum est convenire. Ad 3. primò neg. sequ. quia ut diximus gravitas, & levitas non sunt in omnibus eisdem specie, unde principium motivum non est quod ex illis aggregatum; tum quia non semper gravitas, & levitas inveniuntur primas qualitates, ut patet in sulfure, in quo ignis prædominatur, & tamen descendit in aere, & aqua, potest enim à majori mole graviores elementum provenire. Deinde admitta sequ. negatur falsitas; & ad 1. prob. dicimus utique locum medium inter aerem, & aquam fore illi naturalem, nec aqua, & aer sunt ita immediata, ut nequeat corpus illud quod mediate, ut patet de oleo, & ligno, led dicantur immediata respiciendo partes principales universi, quæ sunt quatuor elementa, & Cælum ad 2. neg. sequ. quia si esset in corpore graviori, levitas moveret, gravitas non impediret, ut in leviori levitas non impediret, sed gravitas impelleret, quia gravitas, & levitas in propriis locis, non gravitant, nec levitant; sequeretur autem corpus illud non velocius moveri in fine, quam in principio, ut diximus, n. 2. ad 3. dicimus Arill. ideo sit locum, quia revera viv reperitur tale corpus, vel quia adhuc moveretur ab elemento prædominante, nam si esset in aqua, moveretur a levitate aeris, si in aere, moveretur a gravitate aquæ, vel terra; cætera, quæ de temperamētis mixtorum solent pertractari, apud Conimbr. eruditè, & eleganter reperies declarata.

QUÆSTIO V.

De causis effectivis mixtorum, ubi specialiter agitur de conversione aquæ in vinum.

11 Uteque causam materialem, & formalem mixtorum explicamus, & consequenter etiam finalem, dum de claravimus formam mixti, hæc enim est finis mixtionis iuxta d. d. d. d. d. 5. Phyl. q. 4. remanet ut aliqua de efficienti dicamus. Et quidem certum est Scot. 2. d. 14. D. quem communior opinio Doctorum sequitur, miscibilia non esse causam effectivam mixtorum, nam quando fit mixti generatio, non sunt miscibilia, quia ex d. d. d. d. d. 1. corruptum pur substantiantialiter, art. ad effectivè causandum requiritur existentia ex d. d. d. d. d. 7. Phyl. q. 4. art. 1. tum quia causa æquiva est perfectior suo effectu, mixta sunt perfectiora miscibilibus, seu elementis etiam simul sumptis, quia hæc se habent veluti materia, & ad mixta ordinata; alia igitur causa erit investiganda, quæ vel erit aliud mixtum, vel Cælum, vel Deus, si enim negatur à mixtis virtus productiva alterius mixti utriusque actione necessariò ad causas universales recurrendum erit, tum virtus Cælum, & Deus; quævis igitur est, an mixta habeant talem virtutem producendû sibi simile, si ve ex una, si ve ex pluribus elementis; non loquimur autem de mixtis animatis, de his enim dicemus d. d. d. d. d. sed de inanimatis, & quævis de omnibus in communi determinandum est; specialiter tamen de conversione aquæ in vinum agemus, quia inter recentiores acriter motu controversitum, & occasione dedit Arill. in his libris, volens enim explicare mixtionem, sepe usus est exemplo aquæ, & vini ad invicem permixtorum.

Partem negatiam invenit Arill. 1. de Gen. q. 1. Zab. lib. 7. de Motu. c. 1. 9. Piccol. 1. de Gen. in text. 74. & 88. Bonamicus lib. 7. de Motu. c. 2. & lib. 2. de Alimentis. c. 3. Licetus lib. 2. de his, qui diu vivunt sine alimento cap. 41. Dand. 2. de An. digress. 5. Agulion. lib. 5. op. tit. 1. 8. Coninch. de Sacram. q. 74. art. 8. dub. un. Joan. de Lugo. de Euchar. d. 4. num. 54. & seq. Gamar. par. 2. quæ. quamplures alii. Affirmativa sententia communior fuit apud veteres, imò de ipsa parum, vel nihil dubitatur, & ex recentioribus sequuntur Conimbr. 1. de Gen. cap. 1. 0. quæst. 1. art. 2. Mobilis cap. 5. quæ. 5. Suarez 3. par. tom. 3. d. 1. q. 45. sect. 4. Valquez de Euchar. d. 1. 7. num. 4. Contar. tom. 2. quæst. de mix. cap. 2. Avera. qu. 44. sect. 3. & alii.

55 Dicimus non esse ab omnibus mixtis denegandum virtutem activam alterius, & præsertim vinu convenit, quod potens est etiam aquam solam in se ipsum convertere; ita Scot. d. 19. A. & d. 4. d. 1. q. 7. & d. 44. q. 1. (supra F. Hæc conclusio non est univarsaliter de omnibus mixtis intelligenda, nam ut ex Scot. 1. d. 7. qu. un. V. notavius d. d. 7. Phyl. q. 6. art. 2. pro statu isto non habemus rationem a priori ostendentem unam formam esse activam, non aliam, maximè enim esset perfectio formæ, & tamen videmus perfectiores nec univoce, nec æquivoce esse substantiantialiter productivas, ut est in Angelis, multa animata non generant sibi simile, ut sunt quæ solùm ex putri generantur, & tamen elementa, quæ sunt imperfectiora, possunt

possident hanc virtutem, solum igitur à posteriori possumus cognoscere, quam substantiantialiter, vel non fit alterius productiva; unde pro veritate hujus conclusio aliquas experientias adducere, & rationes, quæ pro negativa parte solent afferri, dissolvere. Priorem exemplum sit de Magnete, ut notat Ferdinand. Medicus tr. 2. de Facult. qu. 1. concl. 5. Magneta, inquit, attrahit ferrum, ut ferum transpulerit in substantiam magnetis, ut nonnullis quevis videtur, si dicitur magnetis visum ferrum, unde Claud. in quodam Epigra. dixit:

Ex ferro meruit vinum ferrique rigore
Pascitur; hinc dulces opales, hæc pabula novis,
the absque peris.

Siguiur magnes crescit, ferrumque in propriam substantiantialiter convertit, iam generat sibi simile. Idem de plumbo docent Galen. lib. 9. de Simplic. med. eam. facult. cap. de plumbo, & Georgius Agricol. lib. 5. de Orcu, & causis subterraneorum scilicet plumbum in locis humidis aservatum, vel in tectis domorum nobiliter tum mole, tum pondere exercere, quod nequit esse, nisi per conversionem aëris humidii, vel aëri humoris in propriam naturam, quod etiam affirmat Scaliger exerc. 104. num. 17. ubi idem de petra falis allerit, qua ratione Marl. Ficinus lib. de Vita cælestis comparanda c. 3. & Fernel lib. 2. de Abditis rerum causis dixerunt hanc virtutem in omnibus lapidibus, & metallis reperiri, imò Gardanus ad omnia corpora hoc ipsum extendit. Tertium exemplum est de ceo, quod vinum in se convertit, imò aquam ipsam, maxime si fervens erit, non solum enim tam acre conversatur, sicut antea, verum etiam acris per infusionem ferri viscentis aquæ exalât, dum innotat de fit proportionata quantitas. Quartum exemplum fit de humoribus noxiis in homine exilientibus, hi enim non sunt animati, ut omnes ferè concedunt, & tamen fit in stomacho reperitur, vel in aliis corporis partibus, cibum convertunt in similes humores; quævis autem potentia nutritiva corporis concurrat, negari tamen non debet, quin humores ipsi saltem partialiter influant, aliter non esset ratio, cur potentia cibum converterat in tales humores, & non in alios, cum per se sit ordinata ad producendos humores, proficua nutritioni interveniens.

55 Quintum exemplum afferri solet de gutta aquæ in dolo vini immixta, quæ actione ipsius vini transmutatur in vinum, quæ exemplum dicit Aristotel. 1. de Gen. 34. 30. & 42. ad explicandam mixtionis naturam, quæ est substantiantialiter mutatio; quævis ad veritatem dicant non esse multum exempli fidendum, eo quia aqua in vinum apparet, & mutacione quadam morali converteritur. Attamen quia Arill. intendit explicare conversionem substantiantialiter augmentationis veram non apparentem, ut cum unum miscibile excedens in se convertit aliud, per quam conversionem dicitur augeri, & in text. 39. non solum adducit exemplum de aqua vino immixta, sed etiam de igne, quod opponitur ligna, quæ non est mutacio apprensus, sed vera, & realis, idem quoque de mutacione aquæ in vinum in potentia Arist. erit dicendum. Tum quia ut dicemus distat. sequi, quod unum elementum pro nutritione tanquam alimentum inferri, vinum quoque est alterativum, facile permeabile, sicut aqua, ergo si gutta aque poneretur in dolo vini, quia divideretur in minutissimas partes, quarum quælibet alteraretur à vino, ergo etiam corrumperetur, & in vinum converteretur; eo vel maxime quia nulla apparet implicancia, ut mox videmus.

54 Contra hæc sent. & præcipue de conversione aquæ in vinum acriter invehit Arill. prob. igitur primò univarsaliter, quod nullum mixtum fit alterius similis causativam, quæ mixta habent qualitates primas refectas, non in gradu excellenti, ut elementa, ergo pro qualitates primas non poterunt alia corpore in se convertere, neque pro qualitates virtuales, quia virtuales non agunt, nisi producendo qualitates formales, ergo si illæ non habent talem virtutem, nec illæ. Tum quia natura hanc virtutem solum debuit concedere illis corporibus, quæ sine tali conversione conservari nequirent, ut sunt ventia, & etiam ignis, qui alimento indiget, ergo non fuit illis concessa, aliter non esset ratio, cur omnia corpora illa non habere. Resp. ad 1. nec etiam animata habent primas qualitates in excellenti gradu, & tamen possunt alia in se ipsa convertere, hæc etiam patet per suas qualitates virtuales agunt in alimentum, quædum fit cibum, & deinde per qualitates formales, & occultas virtutes alterantur, substantiantialiter potentia in se ipsa convertuntur, substantiantialiter enim est, quæ immediatè attingit productionem substantiantialiter, idem de quibusdam mixtis erit dicendum. Ad 2. neg. ad sumptum quia elementa possunt se conservare, & tamen aut ad invicem transmutabilia, nec idcirco cogitur hanc virtutem in omnibus corporibus afferre, sicut nec omnium est idem temperamētum nisi ubi aderit experientia, & ratio à posteriori fuisset, à priori autem alia ratio reddi nequit, nisi quia hoc est hoc, & illud est illud, ut cum Scoto notavius num. 72.

55 Secundo specialiter de vino aëri ex Arill. qui 2. de Gen. 50. negat ex elemento fieri posse nutritionem, sed ex quatuor elementis, ergo aqua sola non est in vinum immediatè transmutabilis, quod enim repetit lib. de Senit. & sensib. cap. 5. 4. Methoed. sum. 2. c. 3. In 1. de Gen. 34. 30. & c. in nutritione, quod nutritur, dicitur augeri, in mixtionem verò utrumque miscibile augeri dicitur, respondet, quia alimentum substantiantialiter in nutritione non manet, miscibilia autem substantiantialiter in mixtionem manet, & adest exemplum de aqua in vino immixta, ergo per Arill. aqua substantiantialiter non mutatur in vinum, sed permanet, hinc concluditur: Quando illæ quoque (scilicet in mixtionem vini) quæ, avincis, & superat in ipsa mixtione, augeri dicitur, & dicitur. De Anima. Tom. III.

12 *dicitur, cuius omnium nam univarsa mixtura vini, non aqua substantiantialiter manere sed eius vires à majori copia vini refrangi, ut non perire plantar.* In 3. sect. prob. multa querens de vino diluto, iam supponere videtur substantiantialiter aquæ remanere, non delitri, unde lib. Pœtic. cap. 23. ait vinum dilutum vulgò appellari absolute vinum, & improprie, quia scilicet substantiantialiter aquæ habet admixtum. Resp. ad 1. auth. de nutritione dicemus d. d. q. ubi ex professo hoc quæritur examiniabimus, cum de nutrimento agemus. Textus 34. ex 1. de Gen. est ad oppos. nam exemplum de aqua, & vino, non debet referri ad mixtionem veram, sed ad nutritionem, tum quia sequetur substantiantialiter miscibilium formaliter remanere in mixto, contra d. d. 3. tum quia cum gutta aquæ infunditur in vinum, hæc mixtio potius assimilatur nutritioni, quam vere mixtioni, in hoc enim miscibilia ad eam in debita proportione misceri, ut in nutritione vivens excedit alimentum, sicut vinum superat aquam, unde sicut nutritum dicitur augeri, sic inquit Arill. vinum dicitur augeri in hac impropria mixtionem, quia superat, & vincit aquam, ergo sicut cibum convertitur in vivens, ita aqua in vinum, appellavit autem hoc totum mixturam, non vinum, ut innumeret se locum de vino, cui est gutta aquæ opposita, non de vino solo. Tandem dicitur dilutum nequit proprie dici vinum purum, quia illud dicitur dilutum, quod ad vicium humanum infervit, in quo plurimum de aqua miscetur, quæ nequit totaliter in vinum converti, ut dicemus.

56 Tertio agm. ratione: vinum non habet accidentia, quibus corrumptatur aquam, ergo non potest eam in se convertere, patet consequ. prob. antec. quia vel essent qualitates formales, vel virtuales, non ille, quia vinum est frigidum, & humidum formaliter, quæ sunt accidentia consentanea aquæ, & quævis habeat aliquos gradus caloris ad mixtos, non sunt tamen corruptivi aque; nam aqua fervens non destruit, & tamen longè majorem remanet calorem formalem quam vinum, neque qualitates virtuales defluunt aquam, quia illæ non agunt, nisi à qualitatibus formalibus sint excitatæ, ut patet in pipere, veneno, & in ipso vino, quod non calefacit, nisi prius à calore stomachi excitetur. Accedit deinde quod per quamlibet etiam minimam aquam infusionem vinum debilius vadit, ergo vinum non convertit aquam in se, antec. patet experientia; Neque diac, debilitari, quando plurimum aquæ miscetur; Nam si quantitas vini, quæ est in cyatho, possit in se convertere tres, vel quatuor aquæ guttulas, certè quantitas, quæ est in dolo, poterit tres, vel quatuor sextarios convertere, & si hæc parva vini quantitas interpolatim admisceretur, si scilicet post multum tempus, quod iudicatur sufficiens ad convertendam aquam in vinum, denuo ponatur aliquid aquæ, & sic per aliquot menses vinum aquæ impergatur, adhuc tamen vinum illud foret aquosius, alter facile esset per solam infusionem aquæ, & multum lucrari, & in infinitum augeri vinum, ut contingit in igne, quod est falsum. prima consequ. prob. quia natura non tribuit virtutem activam alteri, ex qua rediret illi aliqd. detrimentum, quia visus potentie active est in perfectionem agentis, ergo si ex mixtionem aquæ debilitatur vinum, non habebit potentiam agendi in aquam; tum quia si vinum potuit aquam destruire, ergo non est ab illa repassum, vel si in pugna aliquid amisit, posset post victoriam se recuperare ad pristinum statum, ut evenit in aqua calefacta, & in nutritione viventi, ubi potentia conservativa in principio tam fortis est, ut possit convertere, non solum quod sufficit ad restauracionem deperdit, sed etiam ad augmentum, ergo virtus activa vini saltem in principio non deberet debilitari, si aquam in se converteret, igitur si statim labefactur, erit, quia remanet aqua substantiantialiter.

57 Resp. ad 1. si valeret, sequeretur nullam fieri nutritionem, quia sanguis quoad qualitates formales assimilatur carni, & jecori, nec unquam aquam posse delitri ab aere, & in aere converti, vel ab alio mixto etiam vivente, quia aer secundum ipsum est frigidus, quæ assimilatur aquæ in humiditate, & frigiditate, & omnia mixta in sententia ipsius à frigido prædominantur, nec vinum possit in accuum converti, eadem enim ratio consici posset, dicimus igitur vinum non corrumpere aquam pro qualitates, per has enim solum illam disponit ad propriam formam substantiantialiter, quia aliam similem producit, ut diximus d. 7. Phyl. q. 6. art. 2. quod autem vinum alteret aquam per propria accidentia, nec ab ipso negatur. Similiter ad 2. si valeret, omnem actionem tollerret de medio, si agens posset à passivo pati, per hanc enim repassioem debilitatur virtus agentis, ergo non debet hæc virtus à natura concedi, quia resultat in detrimentum ipsius agentis.

58 Quapropter advertendum, quod in qualibet reactione virtus agentis debilitatur, ut patet, hoc autem potest dupliciter contingere vel enim post actionis victoriam nihil remanet de passivo, vel si aliquid remanet, hoc tamen non manet applicatum agenti, & in hoc casu potest agens reassumere virtutem, vel aliquid remanet applicatum agenti, quod agens nequit convertere, & destruire, estque imeditivum actionum agentium, ut evenit in humoribus noxiis per concoctionem in stomacho generatis, & in hoc casu nunquam agens poterit vires quibus in reactione amittit, recuperare, ut diximus d. 5. num. 149. Cum igitur vinum agit in aquam, hoc erit maxime medio calore, & consequenter hæc actio erit quædam digello, sed de puriore prioris ad impuro, & purius convertitur in vinum impurius, & magis terrestre remanet, quod est causa, cur vinum debilitetur, & nunquam vires de novo recipiat, quod patet in igne, qui licet fit activissimus, sua tamen actione deparat partes ligni, & puriores in ignem convertit, & c.

impuriore, & terriliores in cineres, quas tamen nunquam con-
sumit, & sicut si applicat maximo igni lignum, vel carta quan-
tumvis exigua, adduc tamen pars aliqua in cineres convertitur, ita
de parvula gutta aquae est dicendum, quod nunquam totaliter in vi-
num convertitur, sed aliquid impurius semper remanet, & eo mi-
nus, quo vinum est adrius, & quia acetum est valde adrius, & co-
mili-
nus, quo vinum est adrius, & quia acetum est valde adrius, & co-
mili-
nus, quo vinum est adrius, & quia acetum est valde adrius, & co-
mili-
nus, quo vinum est adrius, & quia acetum est valde adrius, & co-
mili-

getantis, non tamen est animatum, ideoque licet aequivoce fuit pro-
ductum à virtute perfectiori, univocè tamen potest gigni ab imper-
fectiori, quae tamen sit eadem rationis, & perfectiōnis cum vino,
sic acetum aequivoce producit in corruptione vini à virtute superio-
ri, ac deinde univocè potest ab acetō generari, idem de plumbo, &
aliis exemplis adducis n. 52. dicendum. Ad 2. dicimus progreſſum tem-
poris mixtum illud ex aqua, & vino corrumpi, & in aliud tertium
commutari, non enim est necesse, quod haec corruptio statim fiat.
Ad 3. etiam ipse Aret. concedit non semper in generatione mixti in-
tervenire omnia elementa quoad substantiam, sed solum quoad vir-
tutes, & accidentia, & tamen corpus dicitur mixtum ex quatuor
elementis; dicimus igitur vinum illud ex aqua generari esse mixtum,
& quia expositis pro dispositionibus naturalibus omnes quatuor qualita-
tes, & quia in forma substantiā similitudo formis substantiālibus
elementorum, quas virtualiter continet, ut diximus n. 24. Ad 4.
vinum est opus naturale quoad substantiam, dicitur opus artificiale,
quatenus exprimitur, & segregatur ab aliis rebus distinctis, & ut
sic poterit producere aliud ens naturale; nec exemplum de tritico
valet, quia generatio illa est generatio, & per virtutem feminalem,
ideo poterit planta, & arisae generari à tritico, at vinum univocè
producit aliud vinum.

61 Tandem arg. quibudam experientis. Prima est, quod multis
modis aqua vinum mixta potest deinde à vino fecerit, scilicet si spongia
oleo imbuta obturatur orificium vasis pleni vini diluto, & ipsam vas
invertitur, pro ipsam spongiam aqua pura effluit; item si vas ex li-
gno haec derae fiet, & vino diluto impleatur, per illud vinum quaeritur,
per meatus secundum Plinium, vel aquam secundum Jos. Baptistam Post-
in super filum, vel lineam recentem lotum, five succo mentae made-
factum in vinum aqua mixtum immisum vel de attracta mentae, & aliis
quampuribus modis id fieri contingit. Secunda saxe accidit in Gal-
lia Cisalpina, & aliis locis ubi vinum aqua misceri solet; nam hye-
mis tempore frigidissimo sentiuntur in vino quidam glaciei globuli,
qui aliud non sunt, quam aqua jam mixta congelata, unde contingit
aliquando, ut aqua in glaciem converta, & à vino separata, vinum
praeſtantius hauriatur est dolio, quam antea, sed à calore ambientis
diffoluta aqua, & iterum vino immixta, ferè sola aqua deinde extrahit,
siquid evidentius aqua remanet secundum substantiam in vi-
no. Tertia vinum dilutum facile potest dignoscere à puro, nam ovum
in multo aqua mixto demergitur, in puro supernat. Jos. Baptistam Post-
in lotum calefactum, si in vas novum siliè mittitur, evadit acetum,
vel si in sartagine oleo servente plenam, oblitescit, & foras diffun-
ditur, si super lineam effundatur aqua, quia subtilior, circum-
dat vinum, & in majorem circumferentiam dilaturat; Multi vino,
qui gullu statim agnoscunt, si etiam partem aquae reperiunt in vino,
quae omnia non contingunt, si aqua in vinum converteretur. Quar-
ta, quandoque aqua in cyatho paulatim immilla non miscetur vinum,
si super vinum folium arboris, vel simile apponatur, & tamen non
convertitur in vinum, quod debet evenerit, quia ad hoc ut con-
traria agant ad invicem non requiritur permixtio, sed sufficit per-
mixtio. Quinta, vinum dicitur convertitur, si ad maris miscetur,
ut referunt Colomela, Dioscorides, Athenaeus, & alii,
ergo aqua permanet in vino. Tandem nulla alia res, five palea, five
terra, five oleum, aut alius liquor in vinum convertitur, nec ipsa
uva, ergo multo minus aqua; prob. conseq. quia nulla apparet ratio
offendens hanc conversionem; nec adest aliqua experientia, nam
nullo signo dignoscitur potest, quando aqua est jam in vinum conversa,
nulla enim apparet mutatio, postquam aqua diu mixta fuit, quae
etiam statim non apparet, si ergo in principio aqua non convertitur,
non possunt deinde infera progreſſu temporis converti in
vinum, quibus accedit, quod aqua est tenuissimae naturae, unde
si eam conjicias in candentem ollam ferream, & vapores à lambico
excipias, totam omnino integram recipies; ergo si restitit igni,
multo magis vino.

62 Resp. haec experimenta solum probare aliquas aquae partes re-
manere in vino; quod nos concedimus; unde ad primam dicimus
aquam posse segregari secundum totum, si post mixtionem statim
separaretur, tamen enim brevi spatio temporis non potuit fieri con-
versio, ad quam attendi debet non solum tempus, sed etiam vini
generositas, verum est tamen, quod extrahitur quoque humor qui-
dam aqueus specie ab aqua elementari distinctus, non solum à
diluto, sed etiam puro; Nec valet, quod arguit Aret. quod si vinum
humorem illum nequit in se convertere, multo minus aquam ele-
mentarem. Non valet, quia humor ille est vino conaturalis, si-
cut in quolibet mixto, & vivente conficitur, in quibus reperitur
varii humoris elementis similes. Secunda experientia est pro no-
bis, nam saepe in illis regionibus ad medietatem infunditur aqua in
vino, quae si totaliter remaneret, non tam pauci, sed in majori
multitudine globuli illi annexi verti deberent in vino: quapropter
erunt solum partes illae terriliores aquae non jam in vinum conver-
sae. Per idem ad 3. tum quia vinum pro admixtionem aquae debilitat,
sed si non est quantitas notabilis, non facile dignoscitur.
Quarta non urget, quia quando agentia non sunt maxima activita-
tis, non sufficit simplex contactus, sed requiritur permixtio, &
praesentim in liquoribus, qui propter subtilitatem, & raritatem
non agunt valde in distans; praeterquam quoad falsum est, quod in
extrematibus non sit aliqua pugna, conversio, nisi propter virtutem
aequalitatem impediatur actio. Quinta non officit, quia aqua
maris propter sicciores terrilores, & crassiores refistit corruptioni, &
ideo minus de ipsa convertitur in vinum, magisque juvat ad con-
servationem vini. Tandem nec est clarum, an res alias secundum
part-

partes subtiliores, & humidiores vinum in se ipsum convertat, maxi-
me loquendo de vis, solum enim r. manent partes crassiores, sal-
tem etiam est nullam adesse pro nobis experientiam, nam cum ad ex-
periamur in aceto, non est cur vino denegemus; tum quia maxime
urget exemplum illorum globulorum glaciei, qui hycemali tempore
reperiuntur in vino, nec oblat tenacitas aquae, aliter aqua esset na-
turaliter incorruptibilis, si nec ab igne destrui posset; quod esse fal-
sum offendimus praeced. disp. q. r. quapropter ad experientiam illam
negamus, ut ibi etiam diximus, totam aquam à lambico recipiabi-
le alicuius partis destinatione, in majori parte tamen accipitur,
quia brevissimum est tempus applicationis, statim enim in vapores
reloquitur, qui cum specie non distinguuntur ab aqua, non est mi-
rum, si artificio illo denud recipiatur; sic si quis manum paululum
ponat in igne, & statim retrahat, non aduretur. Ex quibus patet
non adesse rationes pro utraque parte convincentes, & quia expe-
rientia in aliis rebus aperte laedit, mixta posse univocè ab aliis mix-
tis produci, probabiliter id non erit negandum de vino. Quae Fer-
reus contra nos obicit in hac materia libr. defenf. pagina 116. vide
solita lib. expurg. querel. 39.

QUESTIO VI.

De corruptione mixtorum, ejusque speciebus.

63 Sicut quilibet species acquirativae mutationis suam habent op-
portunitatem deperditivam, ita mixto habet tuam contrariam,
quae erit corruptio mixti, ideo pro consuetudine huius dixit pau-
ca de ista corruptione dicemus, nam reliqua apud Zab. lib. 2. de mixt.
videri possunt; haec itaque corruptio omnibus mixtis convenit, qua-
tenus mixta sunt, quod addimus propter animata, quae dupliciter
possunt considerari, ut mixta, vel non mixta, ut mixta habent
aliter corrupti, quam ut vivencia, nam ut animata possunt morte,
morbo, jugulatione, suffocatione, aresatione, & similibus des-
trui, & tamen adhuc remanet ratio mixtionis in illis, licet postea
subsequatur corruptio mixti.

De corrupt. autem mixti loquens Aristot. 4. Meteor. cap. 2.
duas assignat species, scilicet corruptionem naturam, & quae
putredo, aut marcescens dicitur, & vivenciam, corruptio naturalis
est, quae mixtum reloquitur in omnia elementa, ex quibus con-
stat, & ideo dicitur naturalis, quia (ut de corruptione diximus
disput. 6. num. 46. & seq.) secundum leges à natura universalis de-
terminatas mixtum destrui debet in ea, ex quibus componitur,
qualia sunt omnia elementa, modo declarato quæst. 4. corruptio
vero violenta est, cum mixtum non reloquitur in omnia elementa,
sed propter validam actionem unius elementum totum ferè mixtum
in illud convertitur; huius autem duas sunt species, scilicet com-
bustio, ut cum ignis mixtum aliquid in se convertit praeter pau-
cas cineres propter mixtum resistendum, alia dicitur petrifica-
tio, quae evenit propter actionem summam frigiditatis, unde
de quæst. dii sub aqua detecta dicitur in lapidem converti, quod
quidem mirum non est, quia sicut quolibet elementum potest
converti in quolibet aliud elementum, quando adest proportio ma-
joris activitatis; ita elementum summè frigidum poterit totum
mixtum in lapidem, vel in seipsum convertere, & licet Aristot.
loc. cit. solum de combustionis sit locutus, hoc fecit, quia de corrup-
tione violenta per se non attinet agere ad Philopholum, ideoque
fatis erit de illa aliquid exemplum adducere; dicitur autem violenta,
quia non est secundum leges naturae universalis, sicut mors à
feneſtrata proveniens ab Aristot. lib. de Vita, & morte dicitur na-
turalis, quia fit secundum leges à natura praesinitas, proveniens ve-
rò à morbo, jugulatione, &c. dicitur violenta, quia praeter modum
à natura institutum.

64 Putredo dicitur ab Aristot. citat. quod fit corruptio ejus ca-
liditatis; quae in unoquoque humido propria, & secundum naturam
inest, ab aliena caliditate, quae est ambientis. Pro cuius intelligencia
omnes particulae sunt explicandae, & primò incipiendo à cau-
sa, pro ambiens intelligitur non solum aer, & aqua, sed quod-
libet aliud habens calorem, qui moderatè excedat calorem mix-
ti putrescentis, nam si immoderatè excederet, non esset putredo,
sed potius combustio, hinc cum sanguis putredine in venis,
ambiens putrescens erit caro, aut aliqua alia pars corporis ca-
lore extraneo affecta, ut notavit Scot. 2. dist. 15. H. Ille calor
ambiens dicitur corrumpere calorem naturalem, quia in unoquoque
mixto, licet homogeneum apparet, revera tamen
sunt aliae partes diffimiles inter se agglutinatae, quae diver-
sas quandoque est substantias, quandoque accidentales, &
quia propter eum caloris diffimilia ab invicem segregare, hinc calor
ambiens agit in mixtum per calefactionem intendendo calorem
naturalem, seu partes illas calidiores, & subtiliores, & conse-
quenter segregat partes mixti ad invicem, & sic dicitur corrumpere
calorem naturalem, in quoque verè calidioribus remanent.
Nam quae calefactione relaxando pores, & attendendo partes ca-
lidiores, illas facit evaporare, at quoniam nequeunt postea diu
permanere, corrumpuntur, ad quam evaporationem sequitur, in-
quit Aristot. evaporatio partium humidarum, ac tandem continua-
tione actionem mixtum penitus putrescit, ac dissolvitur in ele-
mentum, seu in partes elementis similes, & hinc est, quod putre-
scibile prius sit calidius, postea humidius, ut patet in acervo tri-
citici. Additur tandem in unoquoque humido, quia haec est una con-
ditio putrescentis, ut humidum sit, & hoc five humiditate na-

turali, ut caro, lac, &c. five adventicia, ut lignum ab aqua
madeſactum; ratio est, quia humida facilius segregatur, quam
sicca, & quia putredo est segregatio partium diffimilium, ideo
humiditas debet esse una ex praecipuis conditionibus putrescentis,
& haec est ratio, cur lignum aridum non ita facile putrescit, nisi
humectetur aqua, vel aliquo alio humido, & caro, nisi fuerit ali-
perale, facilius putrescit propter majorem humiditatem, quae
per salis aperiōnem postea detrahitur. Ex quibus colligit Aristot.
facilius putrescere mixta humida, quam sicca, facilius in aë-
te, & in loco calidiori, quam in hyeme, & loco frigidiori, pro-
pter calorem ambientis, facilius mixta moderatè calida, quam
frigida, quae possunt ambentis calori resistere, facilius divisa,
quam unita, quia molius resiliunt, & difficilius calidiora, in
quibus ambiens nequit inducere calorem intensiorem, & tandem
difficilius putrescere, quae moventur, quam quae quiescunt, quia
scilicet minus pati possunt ab ambiente.

65 Ex his omnibus deduci debet hanc definitionem non esse for-
malem, ut putavit Zab. sed causalem, nam ratio formalis putre-
dinis consistit in corruptione formae mixti, cuius corruptionis
causa est segregatio illa partium diffimilium; cum igitur Aristot. so-
lum de ista segregazione mentionem fecerit in hac definitione, jam
causalis erit, non formalis, assumptum prob. quia putredo est cor-
ruptio opposita generationi mixti, ut ibid. docet Aristot. led genera-
tio mixti proprie non consistit in illa praevia alteratione, sed in in-
troductione formae mixti, ergo putredo in corruptione ejusdem
mixti consistit, nisi per corruptionem caliditatis intelligas corrup-
tionem totius mundi; sed mixti, ut aliquid explicat, tunc enim
potest dicitur definitio formalis. Verum est etiam, quod sicut
generatio quandoque sumitur pro illa praevia alteratione, quae fit
est ad introductionem, ita etiam putredo potest hoc modo accipi,
sed in rigore, & proprie tamen debent pro introductione, & corrup-
tione formae mixti.

66 Sed pro majore dilucidatione doctrinae alata dubitatur. Pri-
mo, quia aurum, metalla, lapides, adamas non putrescunt, &
tamen sunt mixta, ergo putredo non convenit omnibus mixtis. Ex
opposito multa putrescunt, non tamen propter caliditatem ambi-
entis putrescunt, sed propter caliditatem calor, & tamen de-
beret putrescere; item calianee, & necitens putrescunt, non
extra, & tamen calor ambiens potius est in exteriori parte, in aë-
re etiam frigidissimo multa putrescunt, quae calidiora sunt ipso aë-
re ambiente, ut caro, sanguis, lac, &c. ergo causa putredinis
non est caliditas. Respond. licet Doctor citatus, de mixtis non
habentibus partes fluentis maneat dubius, an marcescant, pos-
sumus tamen concedere putredinem illis convenire, unde metalla
aëriem emittunt, ut patet in ferro, aurum vero antiquum, &
argentum obscuriores habent colorem, idem de lapidibus dicen-
do; licet ob magnam siccitatem, & frigiditatem non facilius
putrescant, sufficit ut tandem post multum tempus marcescant,
altem propter humidum aliquid adventitium. Mixtum in va-
cuo non putrescere actus, quamvis esset putrescibile propter ad-
mixtionem contrariorum, quae, ut notat Scot. citat. quando sunt
in medio, & in gradibus remissis, non agunt ad invicem, sed re-
quiritur causa extrinseca, qualis est calor ambiens; in centro ve-
rò existens corrumpetur, vel per calorem, si ibi esset, vel à sum-
ma frigiditate converteretur per petrificationem in lapidem. Ca-
lianee, & necitens putrescunt, quia partes internae propter ma-
jorem humiditatem sunt magis aptae ad putrescendum. Tandem
mixta frigidissimo aëre putrescunt, quia frigus aeris mortificat,
& destruit calidum naturale, & ad gradum caloris aërei redu-
cit illum, unde facilius postea mixtum potest intendi caleſ-
atione, vel aeris, propter majorem extensionem, & molem,
vel Caeli.

67 Secundo dubitari potest, quia Aristot. post allatam definitio-
nem putrescentis subiungit, Quare secundum indigentiam partium
calidi, quae autem indigent tali virtute frigidum omne, amb utique
causa erunt, & putrescunt communis passio, & frigiditatis propria, &
caliditatis aliena; ergo per Aristot. non solum caliditas ambientis,
sed etiam frigiditas putrescens est causa putredinis; ergo definitio
allata non est sufficientis. Tum quia etiam combustio est caliditas
ambiens, ergo non differet à putredine. Respon. relinquitur variis ex-
positionibus, quod calor ambiens est per se causa activa, frigus vero
solum causa per accidens, hinc in definitione folium de calore fecit
mentionem, deinde vero de utraque causa; hoc autem declarat,
quia quod attenuat, & segregat partes, est calor extrinsecus, &
quia segregatur partes calidiores, & humidiores, remanent partes
frigidiores, cum non sint proportionate formae mixti, sequitur ipsius
destructio, unde frigus non verè agit, sed solum remanet post segre-
gationem, & hoc est, quod vult dicere Aristot. dum ait, Quare secundum
indigentiam partium calidi, &c. hinc subiungit postea, Propter hoc enim
ficciora sunt, quae putrescunt omnia, & tandem terra, & finit, annuens
solum partes frigidiores abique calidioribus remanere. Possent
etiam dicere frigus active non nihil concurrere, quatenus congregat
partes sicciore, sicut calor evaporare facit calidiores; solum autem
de actione calorifica scit Aristot. in definitione mentionem, quia haec
est principalior. Ad 2. combustio multipliciter à putredine differt,
primò quia à combustionem non destruit calor innatur, sed potius
augetur, at in putrescutione destruitur, quia extrahitur; secundò,
quia combustio primò, & per se ad corruptionem omnium humidis, &
frigiditatis tendit, putredo vero solum ad segregationem, quae diversitas
oritur, quia actio caloris in putredine est tenuis, & lenta, unde non
abl-

absumit humidum, antequam corrumpantur calidiores partes, at in combustione propter excessum caloris est interior, & consequenter statim in humidum tendit ad exsicandum; & hinc est quod aliquando ignis etiam putrefact, si eius aërio sit remissa propter distansiam, aut resistentiam putrefactis, ex opposito in zona torrida, propter excessum caloris potius sit effuscato, quam putredo.

68 Tertio, dubitatur ex eo, quod Arist. citat omnia elementa præter ignem putreficere, & tamen in 2. p. probl. 19. negavit aerem putreficere, & 1. de Longitud. & brev. vitæ dicit idem pinguis non putreficere, quia multum aeris includit, insuper terra, & aqua multum habent propriam calorem, ergo vel non putreficunt, vel putredo non respicit ad caliditate. Tum quia si tali putredine putreficerent, redderent ad propriam, naturam quæ hæc putredo est resolutio in elementa, quare potius esset deparatio, quam putredo. Resp. utique elementa, si pura essent, non putreficerent, quia putredo solum competit mixtis, sed quia tria elementa possunt recipere peregrinas impressiones, non autem ignis propter maximam acritatem, quæ omnia in seipsum convertit, hinc ignis, & alia elementa pura interire possunt, non putreficere, at elementa impura sunt aliquo pacto mixta, & consequenter aliquod caloris habent, unde partes tenuiores possunt extrahi, & putredinem aliquam causare; idcirco cum Arist. negavit in primo loco aerem putreficere, locutus est de superna aeris regione, quæ propter viciniam ignis, & intentionem caloris non facile admittit peregrinas impressiones:

in 2. loco solum innuere voluit difficultatem putrefactionis aeris, non impossibilitatem; terra, & aqua possunt habere calorem aliquo adventitium. Verum est, quod si putredo erit perfecta, sicut fertur utque resolutio in elementa pura, sed hoc raro evenit, nam sæpius aliquod aliud mixtum generatur, quæ ratione vocatur ab Arist. putredo secundum partem, scilicet vel quia aliquando est tantum putredo secundum accidentia, vel quia propter magnam humiditatis copiam nunquam potest totaliter corrumpi. Frequentius est putrefactio rerum, quando non totaliter finitur, generatur animalia, quam plantæ, quia planta habet multum de terrestri substantia, humidum autem per putrefactionem eductum est subtilis, & multum æreum, quod non est materia apta plantæ; hinc est, quod talibus animalibus, & sæpe crescent alia, quia sunt de ære subtiliori humido, & valde multiplicantur propter numerosam divisionem partium rei putrefactæ, putredo enim habet dividere, & segregare componentia rei putrefactæ.

Dices, si quodlibet mixtum haberet istam partium diversitatem, quodlibet esset atherogenum. Neg. consequenter. licet enim interdum hæc diversitas partium sit essentialis, plerumque tamen est accidentalis, cum enim forma mixti petat aggregationem primarum qualitatuum, non est inconveniens reperiri in mixto partes aliquas, in quibus magis vigeat una qualitas.

tur, quia tamen in se verè non vivunt secundum communione, hæc de causa eorum productio dici nequit generatio in hoc sensu, quod si hæc animalia ponatur, de quo in lib. de Ant. tunc per aliam particulam excludi debent, nempe quia non producuntur in similitudinem naturæ, quæ est ipsorum, nisi in eadem natura specifice, cum illo, à quo procedunt, nec proprie sunt viventia dissimilia, sed potius partes ejusdem viventis.

Quæritur dicitur à principio vite consensu, quod intelligi debet de principio activo, non passivo, quod ut materia tantum fe habet, quæ ratione nec Eva dici potest genita ab Adamo, licet formata fuerit ex eius colla, nec animalica quadam, & vermes ex corporibus animalium enascentes ex sudore, alii que excrementis, dici possunt ab eis generari, quia tantum materialiter concurrunt subministrando materiam, ex qua formantur, hoc autem principium debet esse alientium dici posse de substantia generantis coalescere, & filius de substantia patris, hæc ergo consensio non debet explicari per solam præsentiam localem, sed per quandam consubstantialitatem, ut docet Doctor 1. d. 5. q. 2. H. itur generatio communicat generante aliquid, quod erat prius ejus substantia, vel aliquo modo analogo ejus, hoc autem in divinis est eadem numero natura, quæ à Patre communicatur Filio, in plantis vero, brutis, & hominib. est semen, quod à generatione deciditur, hæc enim ratione dicitur generatio fieri de substantia generantis, unde per hæc particulam (quam licet non expresserit Doctor 3. d. 8. quæ luculenter tamen illam infinet in 1. loc. cit.) excluduntur generationes, quæ sunt à Deemonibus per incubum, & succubum, nam in his Deemonibus non est deus, sed deus est deus substantia, generatio communicat, sed tantum alienum semen transfert in vas feminæ, quare factus enasens partes dici debet hominis, qui semen dedit, non autem Deemonis, ut declarat idem Doctor 2. d. 8. q. un. H. Hinc etiam fit, ut in oviparis generatio, & partus tribuatur avibus, avæ ponentibus, non autem eis, quæ tantum illa fovet; confirmat autem hæc veritatem, quod passim experitur pallotes ovarum, penes non incubantis similes, sed ei, quæ dedit ova, ut cum gallina anatis ova fovet, anates procreant, non gallinæ.

6. Quæritur dicitur in similitudinem naturæ, ubi in primis dubitatur folet, quod intelligitur nomine natura. Io. Major apud Bargium 1. d. 13. q. ad arg. princip. nomine natura intelligebat non quantumque essentialis, sed talem, quia generatum fit potens producere vivens, sicut generans, quia ratione negat Spiritum sanctum oriri, ut similem in natura, quia licet per ipsam processionem divinam essentiam à Patre, & Filio mutare, tamen ut naturam, quia non accipit ipsam, ut facundam, & igitur idem conclusionem esse productionem non esse generationem, nec ipsum esse filium, qui modus dicendi folet quoque Ricardus tribuit. Sed licet hæc acceptio naturæ possit admitti iuxta tamen illam naturæ definitionem quod est vis infusa velus ex similitudine, similia processione, quam Doctor memorat p. 1. o. n. un. ab initio, certum tamen est frè apud omnes, atque omnipotens, naturam in præfata definitione nequaquam ita sumi, pro virtute nimirum producendi, aut generandi aliquid simile generanti, sed per essentia, & quidditate quam res participant in certo gradu, tum quia ut arguit Bargius ex illa acceptio naturæ sequitur, nedum productionem Spiritus sancti non possedit generationem, sed neque etiam productionem Filii, quia Filius non potest producere alium Filium, ut Pater; quia autem ratione Spiritus sancti productio non sit generatio, bene tamen productio Filii, iam supra declaravimus.

7. At rursus est dubitatio, qualis, & quanta debeat esse similitudo ut unum vivens dicatur ab alio vitaliter generatum, ac ejus Filius, & ratio dubitandi est, quia sola similitudo generantis sufficere non videtur, nam tunc veris dici potest Filius Solis, cum secum conveniat in aliqua ratione generica, si autem requiritur similitudo univoca specifica, ut communitur velle videtur, tunc productio multo ex equa, & aliæ non erit vitalis generatio, nec nullus dici poterit Filius eorum, cum non fit ejusdem speciei cum ipsis. Ad hoc passim responderi solet, generationem nulli, aliæque consimiles utique debere à ratione vere, & proprie generationis vitalis, adhuc tamen dici debere generationem vitalem, quia uterque generans nititur, quantum in se est, sibi assimilare effectum, licet per accidentis talis similitudo impediat, quare ad hoc satis erit, quod ex intento naturæ debeat animal simile generari, & ita videtur insinuarè Arist. 7. Methor. 28. ubi docet in viventibus genitum esse simile genitoti, nisi quid præter naturam contingat, ut equus mulum. Hoc tamen quamquam sufficere videtur, alioquin si natura intendens generare animal, non produceret nisi quoddam monstrum inanem, adhuc talis productio dici deberet: vitalis generatio, & tale productum filius, quod est omnino falsum, quia hinc fundatur ad minus in natura vivente. Potius ergo dicendum est, similitudinem inter patrem, & filium requiritur neque tamen esse debere, ut specifica, & aethora, neque adeo tenuem, ut sit præcisè in ratione aliqua generali entis, vel substantiæ, sed sufficere, quod sit in aliquo genere ultimo, in quo diversæ species conveniant, & tale reperitur commune aliquo, equo, & mulo, licet tale genus fit inanimatum, & hoc totum colligitur ex Arist. ibidem.

8. Notat tamen Scotus loc. citat. 3. disticti. 8. quæst. unie. C. quod si generatio viventium præse sumatur pro ea, quæ fundat denominationes patris, & filii, si debet ad illa particula, scilicet in similitudinem naturæ intellectualis, nam proprie loquendo solus homo nominationes istas extendere vult, & ampliare, addi debet in similitudinem naturæ intellectualis, vel sensitivæ; nequaquam verò sufficit, ut unum vivens pater dicatur alterius, aut filius, sola si-

militudine naturæ vegetativæ, ut conlat ex communi usu loquentium, nec enim planta generans dicitur mater, vel pater alterius; nec planta genus dicitur illa.

Quæritur an conceptus viventis, ut sic, fit communis univoco Deo, & cæteris viventibus. Negat Pontius dist. 7. de anima num. 6. & in append. apol. sum. 142. contendit id esse de mente Scoti, vel saltem non præter eius intentionem dicens non recordari, quæ loco Doctor oppositum doceat, vel aliquid, ex quo id directè, vel indirectè sequatur & probat hoc insuper ex ipsomet conceptu viventis, ut sic in actu primo, quem assignamus disp. p. de anima q. 2. ostendens talem conceptum non convenire Deo.

Sed quamvis Doctor hoc punctum non tractet ex professo, attamen ex eius principis evidentè deducitur talem conceptum communem admitti debere Deo, & cæteris viventibus univocum, cum enim id concedat de conceptu entis, quod est cæteris communis, ac magis transcendens, tantò magis id concedendum erit de aliis conceptibus transcendentibus, & minus communibus; tum quia p. disticti. 8. quæst. 3. id universaliter concedit de omnibus perfectionibus attributibus, quæ sunt communes Deo, & creaturis, utpote quæ in suo conceptu transcendent nullam includunt perfectionem, at vita vel est prædicatum Dei quidditativum, sicut ens, vel saltem attributibus perfectio, ergo juxta principia Scoti dicendum est conceptum viventis, ut sic, poni debere univocum Deo, & cæteris.

Neque opus erat, quod Pontius recurreret ad conceptum viventis à nobis assignatum loco citato, ut inde oppositum deduceret, quia ibi assignamus conceptum vite in actu primo, non in secundum, qualis est vita Dei, neque talem conceptum diximus ibi esse univocum Deo, & cæteris viventibus; quinimò adducendo ibi numer. 17. argumentum ipsum à Pontio productum dupliem assignamus responsonem, in quarum prima ultrò concedimus non habere Deum vitalitatem produciã erga suas perfectiones, est etiam in secunda vim indicimus, quo pacto Deo quoque applicari possit illa descriptio; Tum quia licet licet conceptus viventis in actu primo aliquam imperfectionem includere videatur, ut quæ Deo repugnare videtur, non ob id negandum est, talem conceptum Deo quoque convenire posse, quia talis imperfectio non ponitur in ea descriptione, quia fit de ratione viventis, ut sic, sed quia ob debilem nostrum concipiendi modum non alter conceptum viventis circumscribere valeamus, nisi per eam imperfectionem, unde & ibi protellamur eam descriptionem esse posteriori traditam juxta capium nostrum, non à priori. Neque hoc novum est, & singularè, quod quidem reperiant etiam alia perfectiones attributibus Deo, & creaturis communes, ut v. g. perfectiones, quæ liberis appellant, quia sunt divina decreta suæ à nobis explicari nequeunt line imperfectioe admixta, ex qua ratio oritur difficultas explicandi formalitatem divini decreti; non ergo ob ignorantiam nostram, ac nos intellectibus imbecillitatem negare debemus univocationem conceptum omnium transcendentium Deo, & creaturis communium.

QUESTIO II.

De causis generationis viventium per propagationem productorum.

9. UT innumis præced. quæst. dupliciter possunt productivientia, vel per veram propagationem, quo pacto definita sunt, & explicata, quod sit origo viventis à vivente, & c. vel per putrefactionem ut sunt plantæ, & animalia imperfecta genita ex putri, quæ productio non sit generatio jam definita, verè tamen est productio alicujus viventis, causas utriusque investigare debemus; in præsentè de prima loquimur, & ut patet ex definitione allata, duo sunt, quæ, ut causæ, solent assignari, scilicet semen, innumeratum per ly principio vite consensio, & parentes, dum dicitur, quod fit origo viventis à vivente, prius igitur de semine agemus inquirendo, quidnam sit, & quomodo ad generationem concurrat, deinde quo pacto fe gerant parentes, nam scilicet, & semina in productione factus.

ARTICULUS I.

De Semine.

10. SEMEN definit Scotus 2. disticti. 1. 8. quæst. un. F. quod sit corpus quoddam, cuius formam non esse per se inserta à natura, sed propter aliud, ut scilicet ex illo generetur aliquid simile generanti, quod probat, quia videmus naturam non filtrare in semine, sed ulterius procedere ad formam, & perfectam animalis, vel alterius viventis, Duplex enim processus est in formis, unus ascendendo ad imperfecto ad perfectum, ut à forma seminis ad formam embryonis, à forma embryonis ad animam, alter processus est descendendo è converso à perfectò ad imperfectum, resolvendo scilicet in cadaver, & in fæces, semen igitur est quoddam corpus imperfectum productum à generante, ut sitiva ascendendi ad ultiores formas perfectas, quæ descriptio videtur data per causam finem.

11. Exactius semen declarat Hurt. distict. 2. sect. 4. ex Laurentio Andrea lib. 8. quæst. 3. controversiæ anathomice, dum ait, quod sit corpus humidum, album, spongiosum, ex reliquiis alimentis ultimis, & spirituum ubique observantium permixtionem visco salis tenuissimum elaboratum

DISPUTATIO OCTAVA.

De viventium generatione, nutritione, & augmentazione.

Adnotavimus in q. Prox. Aristotelem in his libris agere de nutritione, & augmentazione, non quidem ut operationes quedam vitales sunt, sed ut mutationes quedam ad formam, occasione desumpta ab Antiquis, qui non rectè has mutationes vel insulse, vel à perfectione, & condensatione distinguebant; nos autem de his agemus, aliquatenus etiam ut operationes vitales sunt, ut ex actor habebatur cognitio: unde in hac disputazione paululum transcendimus limitem horum librorum, nec immerito, quia facilis ad libros de Anima, ad quos pertinet harum mutationum discussio, progredi poterimus.

QUESTIO PRIMA.

Quid sit, & qualis viventium generatio.

1. Notat Doctor p. disticti. 13. quæst. un. ad 1. princip. generationem bifariam sumi, primò communicat pro generatione substantiæ, quo sensu de ea locutus sumus disput. 5. alio modo specialiter pro productione vivi ex vivo, & in hoc sensu de ea fermonem hic instituis, ut liquet ex titulo quæst. Thomistæ passim sic eam designare solent ex D. Thom. 1. p. quæst. 27. artic. 2. vitalis generatio est origo viventis à vivente, à principio vite consensio, in similitudinem naturæ, à qua definitione parum diferepat, quam tradidit Doctor loc. citat. & 3. disticti. 8. quæst. un. p. ad questionem, quod nempe est productio naturalis viventis à vivente similibus productis in natura, ubi vides in definitione allata à D. Thom. deicere, quod sit origo naturalis, & in altera allata à Scoto, quod fit à principio vite consensio, sed revera nemo illorum particulas illas iudicatur superfluas, sed potius eas subtilitelligi voluit, quare præstabit unam per aliam supplere, & declarare.

Primo itaque dicitur origo, seu productio, quia cum sæpius dictum sit generationem considerari posse sub duplici titulo, mutationis scilicet, & productionis, hic præsertim de ea fermo fit sub ratione productionis, & originis, non autem sub ratione mutationis, in hoc enim sensu satis de illa fermonem habuimus disp. cit. & tenet hæc particula locum generis, quia est communis etiam generationi communiter sumptæ, scilicet productionis seu instantiali.

2. Secundo, dicitur naturalis, quia ut notat Doctor in 1. loc. cit. in tali productione ex parte agentis requiritur inclinatio naturalis, five forma naturalis, quæ fit principium generandi, unde ait Scot. ibidem, quod licet considerando generationem sub ratione mutationis, naturalitas eius attendatur ex parte principii passivi scilicet subiecti naturaliter inclinatio ad formam recipiendam, tamen si sumatur sub ratione productionis, ut in proposito, naturalitas ejus sumi debet ex parte principii activi, quatenus, scilicet, agens producat principio naturaliter inclinatio ad agendum; Ratio hujus particule reddit potest, quia ut productio alicujus viventis fit generatio, non solum exigitur, ut sit origo viventis similibus productis in natura, sed debet ita producere vivens, ut ex vi processionsis, & originis fit similibus productis in natura, sed talis non est nisi processio, & originis fit non vivente, si tale virtutem habet sufficientem ad animata producenda, ut quidam dicunt de animalibus ex puri generandi, quæ effici opinantur à corporibus cœlestibus, ut à causis principalibus; quamvis ergo ignis productio ignem sibi similem in natura specifice, quia tamen non producitur, ut vivens à vivente, idèo talis productio non dicitur generatio ad sensum hic intentum; excluduntur quoque per hæc particulam plii, unguis, & similia, licet enim procedant activè à vivente, & iplo materiam subministrante, ex qua formen-

tur, sicut est voluntas, itaque per hæc particulam excluduntur productiones: omnes viventis à vivente factæ per principium liberum, nam & primi homines facti sunt à Deo vivente etiam aliquo modo ad ejus imaginem, & similitudinem, pariter & Angelis facti sunt viventis à Deo vivo, sed quia illæ consimilesque productiones viventium factæ sunt per principium liberum, idcirco à linea generationis vitalis merito excluduntur; Imò defectu hujus particule præcisè, ait Doctor in 3. loc. cit. processio Spiritus sancti in divinis non dicitur generatio, quæmodam productio Verbi, quia nimirum procedit per principium liberum scilicet per voluntatem, non autem per intellectum, dicitur Verbum; unde quamvis Spiritus sancti productio fit origo vivens, à vivente principio vite consensio in similitudinem naturæ, quia processio Spiritus sancti est quidem processio rei similibus identicè saltem, & concomitante, quia est processio intra Deum, & generali ratione quicquid est in Deo, Deus est, adhuc tamen non est generatio, quia non est origo naturalis, & per principium naturale facta, sed liberum.

3. Et hæc est prima, & immediata ratio, cur Spiritus sancti productio non fit generatio, nam quo passim inquirunt Thomistæ, hujus rationem esse, quia Spiritus sanctus non procedit ut similibus ex vi productionis sue, etliquidem verum; sed non est prima, & immediata ratio, nam adhuc reddi debet ratio, cur non procedat similibus ex vi suæ productionis, nec alia reddi potest præter allatam, quia scilicet eius productio per principium liberum exercetur, non autem per naturæ, quemadmodum productio Verbi, hinc enim oritur, quod ex vi sua non tendit ad assimilandum perfectè terminum productum principio producti, quia non exercetur per principium determinatum ex se ad unum specie effectum, sed indeterminatum. Hinc etiam pendet alia ratio, quam multi reddere solent, cur Spiritus sancti productio non fit generatio, quia nimirum Verbum ex vi suæ productionis procedit, ut imago Patris, non autem Spiritus sanctus, nam & hujus discriminis rationem assignare debent, nec convenientior assignari posse videtur, nisi quia imago naturaliter procedit, & imprimitur ab imaginato, in alio enim sensu falsum est, Spiritum sanctum quoque non esse Patris imaginem, cum sit eidem similibus in eadem etiam numero natura, sicut Filius, quod totum differt paucis docet Doct. 1. d. 10. ad 1. prin.

4. Tertio dicitur viventis à vivente, ad excludendas generationes inanimatorum quorumcumque ac etiam inanimatorum à principio non vivente, si tale virtutem habet sufficientem ad animata producenda, ut quidam dicunt de animalibus ex puri generandi, quæ effici opinantur à corporibus cœlestibus, ut à causis principalibus; quamvis ergo ignis productio ignem sibi similem in natura specifice, quia tamen non producitur, ut vivens à vivente, idèo talis productio non dicitur generatio ad sensum hic intentum; excluduntur quoque per hæc particulam plii, unguis, & similia, licet enim procedant activè à vivente, & iplo materiam subministrante, ex qua formen-

tur,